

EELKOOIEALISED ELUPÄÄSTJAD Unikaalne metoodika õpetab esmaabi andmist eelkooliealistele mõistetaval viisil. Kõik Tallinna lasteaiad saavad koolieelikute õpetamiseks ka uudsed materjalid (1)

LINDA-MARI VÄLI

24. APRILL 2023

Oluline nüanss lastele esmaabioskuste õpetamise juures on ka see, kuidas mudilased õnnetuste tekkimist ära hoida ja ennetada saavad. Foto: Albert Truuväärt

„Me õpetame lastele, et vahet pole, kui suur või väike sa oled – oluline on, et märkaksid abivajajat ja teeksid kõik, mida oskad ja suudad, et teda aidata. Väike laps, kes on meie programmi läbinud, suudab vajaduse tekkimisel päästa inimese elu,“ rääkis meedik ja pedagoog Margit Pärn, kelle eestvedamisel on valminud unikaalne, eelkooliealistele lastele mõeldud esmaabiõpetus. Käesoleval kevadel jagatakse uudse metoodika alusel koostatud õppekohvrid laiali kõigile Tallinna lasteaedadele.

Tallinna Meelespea lasteaia eestvedamisel on valminud 130 õppekohvrit, mis õpetavad kõige noorematele elu väärtustamist ja esmaabi andmist. Kohvrid jagatakse maikuu jooksul laiali kõigile pealinna lasteaedadele. Lisaks saadetakse 70 õppekomplekti ka Ukraina lasteaedadele ning vähemalt üks komplekt jõuab peagi ka Tartusse.

„Tegemist on täiesti unikaalse, Eestis sündinud väärtuskasvatuse projektiga,“ rääkis Tallinna Meelespea lasteaia direktor Kristina Märks, kelle sõnul on esmaabi andmine vaid üks asja tahkudest. „Veelgi olulisem on väärtuskasvatuse osa, kus õpetame nii lastele kui täiskasvanutele, et meil kõigil on vaid üksainus elu. See elu on aga kõigist aaretest kõige väärtuslikum.“

Lisaks väärtuskasvatusele on tegemist ka olulise ennetusprojektiga. „Oleme märganud, et peale koolituse muutuvad lapsed palju valvsamaks ja oskavad ka õnnetusi ennetada – näiteks hoiatada väiksemaid trepil jooksmise või liiga kõrgele puu otsa ronimise eest,“ rääkis ta.

Unikaalne metoodika kogu maailmas

Märksi sõnul osales Meelespea lasteaed koordineeriva haridusasutusena Sihtasutus Archimedes Erasmus+ programmi KA229 strateegilise koostöö projektis. „Projekti tulemusena lõime koostöös partnerriikidega rahvusvahelise ja seitsmes eri keeles – nimelt inglise, eesti, norra, bulgaaria, makedoonia, rumeenia ja ukraina keeles – kätte saadava veebipõhise esmaabi õpetamise materjalikogu. Kogumik sisaldab erinevaid situatsioonikaarte, videoid, töölehti ja vahendeid praktiliste tegevuste läbiviimiseks,“ selgitas Märks, kelle sõnul on eestlased teistele riikidele selles asjas eeskujuks ja patrooniks.

Lasteaia direktori sõnul omandab õpetaja esmaabi õppe käigus uusi teadmisi ning oskusi nende teemade käsitlemiseks koolieelses eas olevate lastega. Lisaks viiakse rühmas läbi ka erinevaid praktilisi tegevusi. „Käesolev metoodika on ainulaadne, kuna see on suunatud 5-6 aastaste laste väärtuskasvatuse esmaabi õpetamisele,“ kinnitas ta. „Me õpetame lastele, et vahet pole, kui suur või väike sa oled – oluline on, et märkaksid abivajajat ja teeksid kõik, mida oskad ja suudad, et teda aidata. Kui muud pole võimalik teha, siis saab laps vähemalt abi kutsuda ega jaluta lihtsalt niisama mööda. Väike laps, kes on meie programmi läbinud, suudab vajaduse tekkimisel päästa inimese elu.“

Nii Eestis kui mujal maailmas unikaalse metoodika autor on Meelespea lasteaia endine lapsevanem, meedik ja pedagoog Margit Pärn. „Margiti eestvedamisel on seitsmeteistkümnelt aasta jooksul seda metoodikat õppinud tuhanded Eesti lasteaedade õpetajad ja lapsed,“ rääkis Märks. „Ka kiirabitöötajad, keda laste õpetamisesse kaasanud oleme, ütlevad, et koolituse läbinud lapsed annavad tihtipeale palju adekvaatsemalt abi kui näiteks autojuhilubade taotlemise raames esmaabikoolituse läbinud täiskasvanud. Lapsed on võimelised emotsioonid kõrvale jätma ja käituma väga professionaalselt, kusjuures see, mis väikese lapsena õpitakse, jääb alles terveks eluks. Hiljem saab neid oskusi muidugi lihvida. Alles jääb aga teadmine, et abivajajat märgates tuleb reageerida ning tema elu suudab päästa põhimõtteliselt igaüks – kui tal ainult selleks vajalikud teadmised ja oskused olemas on.“

Õpetatakse elu väärtustama ja hoidma

Kogu maailmas unikaalse, eelkooliealistele lastele suunatud esmaabiõppe autori ja välja töötaja Margit Pärna sõnul viis teda uudse metoodika loomiseni soov oma enda lastele elu väärtustamiseks vajalikku õpetust anda – aga sellisel kujul, et alles eelkoolieas inimesed selle ka päriselt omandaksid. „Kui me seitseteist aastat tagasi alustasime, siis nägime peale esimest paari aastat õpetamist, et tavaõpetus ei toimi päris nii hästi, nagu me tegelikult tahaksime,“ rääkis Pärn. „Seepärast

hakkasimegi õpetust muutma, tuues sisse uusi nüansse ning vaadates, mis lastele paremini sobib. Peagi kaasasime koolitustesse ka väärtuskasvatuse. See tähendab, et lisaks konkreetsetele oskustele õpetame lapsi ülepea elu väärtustama ning seda hoidma.“

Pärna hinnangul on väga tähtis ka ohtlike olukordade ennetamine. „Üks oluline nüanss asja juures on see, kuidas lapsed saavad õnnetuste tekkimist ära hoida ja ennetada,“ selgitas ta. „Astuda vahele näiteks siis, kui sõber jookseb autoteele, ennetades niimoodi juba hoopis suurema õnnetuse tekkimist.“

Pärna sõnul tuleb neist lasteaedadest, kus meedik ja pedagoog on õpetust jaganud, ka palju positiivset tagasisidet. „Mulle on räägitud, et veel üsna pikka aega pärast koolitust tuletavad lapsed üksteisele meelde näiteks seda, kuidas trepi peal ei tohi joosta – juhtuda võib tõsine õnnetus. Nad tuletavad üksteisele meelde ettevaatuse ja õnnetuste ära hoidmise vajadust. Muidugi – kui sellist õpet antakse vaid ühe korra, siis hakkavad need teadmised peagi ununema. Iga hea asi vajab ikkagi kordamist – just seepärast sai ka selline õppemetoodika ja -kohver välja töötatud. Seda saavad õpetajad ilma eelnevate teadmisteta lihtsasti kasutada, et ei peaks alati kusagilt väljastpoolt koolitajat kutsuma, vaid saaks ka ise laste teadmisi pidevalt värskendada.“

Olulisel kohal on ka vaimse tervise hoidmine ja vastava abi andmine. „Õpetame, et kui näed, kuidas sõber üksi ja nukralt istub, siis mine tee talle kalli ja ole sõbralik,“ rääkis Pärn. „Me ei oota kohe, et eelkooliealistest lastest saaksid imelised esmaabi andjad. Pigem seda, kuidas hooliv ja teisi abistav suhtumine muutuks nende elu osaks, nii et kui nad näevad, kuidas keegi tänaval kokku kukub, siis nad ka läheksid ja aitaksid teda. See kõik muudab lapsed empaatilisemaks ja sõbralikumaks. Kui nad on üksteist juba aidanud ja abistanud, siis ega see väike käeke ei tõuse ka oma kaaslast enam nii kergesti lööma ega talle liiga tegema.“

Esmaabimängud ja situatsioonikaardid

Uudse metoodika järgi sisustatud kohvris on hulgaliselt erinevaid materjale, mis välja töötatud just eelkooliealiste laste arusaamise ja ea järgi. „Kohvrast leiab näiteks situatsioonikaardid. Ühel pool on pilt õnnetusest, teisel pool aga suunavad küsimused ja ka vastused kaarti lahti seletavale õpetajale,“ rääkis Pärn. „Arutatakse läbi, mis juhtus, kuidas oleks saanud seda sündmust ennetada ning mida teha siis, kui õnnetus ikkagi aset leiab. Nii leiame ühe kaardi pealt lapse, kes sõitis tõukerattaga, kukkus ja kellel on nüüd põlves suur haav. Või siis lapse, kes ronis üksi basseini ja on nüüd uppumise situatsioonis. Kolmandalt aga jällegi mudilase, kes kukkus kõrgelt puu otsast alla, sai selgroo vigastuse ja on nüüd teadvuseta ning eluohtlikus seisundis – lastele asju õpetades kasutame muidugi lihtsamat ja nende jaoks arusaadavat sõnavara.“

Kohvrast leiab ka mitmesugused esmaabimängud, mida saab läbi teha erinevates variatsioonides, toetamaks eelnevalt õpitut. Samuti videod kaartidel lahti räägitud õnnetuste kohta. „Minu enda lapsed on sellise õpetusega üles kasvanud,“ rääkis Pärn. „Nüüd õpetavad mu täiskasvanuks saanud poeg ja tütar esmaabi andmist juba teistele. Kõige väiksemal, praegu veel viiendas klassis käival tütrele on koolis aga alati esmaabipakike kaasas – kusjuures see on tema enda isiklik soov. Laps ütleb, et alati ei pruugi ju õpetajat kõrval olla, aga õnnetus võib ikkagi juhtuda. Siis on hea, kui saab ennast või teisi koheselt ise abistada. Üks asi, mida me nende oskuste edasi andmisega veel

saavutada tahame, ongi, et laps suudaks väiksemate õnnetuste puhul end ise aidata. Saades näiteks marrastuse, siis puhastab haava ise ära ja paneb plaastri või sideme ilusasti peale. Pärast räägib sellest uhkelt ja õnnelikult ka oma vanematele ja kaaslastele.“

Tallinna haridusameti hariduskorralduse osakonna juhataja Krista Keeduse sõnul on tegemist äärmiselt väärtusliku algatusega, mida linn igati tervitab. „Laste turvalisus on oluline teema,“ rääkis ta. „On väga hea, et just enne koolitee algust omandavad lapsed elementaarsed teadmised ja oskused õnnetusjuhtumi puhul tegusemiseks. Seepärast on äärmiselt tervitatav, et lasteaedade õpetajad saavad enda käsutusse nii vajalikud materjalid kui ka metoodika nende kasutamiseks. Väärtuste pool on samuti oluline – elu ja üksteise abistamise väärtustamine. Seega loodame küll, et antud teema ja vahendid selle käsitlemiseks jõuavad igasse lasteaeda.“

Tallinna lasteaedade juhid peavad projekti samuti väga kasulikuks, oodates juba, millal väärtuslikud kohvrid nendeni jõuavad. „Lapsed on ju tõeliselt head esmaabi andjad, kui neid ainult välja õpetada,“ kinnitas Linnupesa lasteaia direktor Karin Saar. „Tõeliselt hästi ja toredasti on see asi välja mõeldud. Tegemist on ju sõna otseses mõttes eluks vajalike oskuste õpetamisega.“

Kristiine lasteaia direktor Kaie Hein tõdes samuti, et selline kohver ja vahendid kuuluvad lasteaiale igatahes ära. „Me juba koolitame lapsi ja kutsume kohale välja õppinud spetsialiste, kes neid esmaabi andmise teemasse ka sisse juhatab,“ rääkis ta. „Kui laps juba varakult asja selgeks saab, siis ei karda ta hiljem täiskasvanuna teistele abi anda. Lisaks areneb ka ettevaatlikus ning kõige parem on, kui suudetakse ohtlike situatsioonide tekkimist juba eos ära hoida.“ Direktori sõnul on Kristiine lasteaia üks tegevusuund just tervisedendus ja selles valdkonnas on esmaabi õppevahendeid vähe. „Õppevahendite igapäevane kasutamine hoiab ka õpetaja teadmised värskena,“ märkis Hein.

Õppekohvrid antakse Tallinna lasteaedadele üle 11. mail toimuval „Hea inimese galal“, kus osalevad väärtuskasvatuse õpetust saanud 5-6 aastased Tallinna Meelespea ja Haabersti lasteaedade lapsed. Kutsutud on ka Ukraina suursaadik Marjana Betsa, kes abistab õppekohvrite üle andmisel Ukraina lastele.

Tänaseks on antud meetodit õppinud ka rahvusvahelise koostööprojekti partnerlasteaedade õpetajad ja lapsed. Sellel metoodikal baseeruv esmaabi „Hea inimese gala“ on juba toimunud Norra, Bulgaaria, Makedoonia ja Rumeenia lasteaedades.